Број 41 У Новом Саду, у четвртак 22 фебруара 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан изузетак, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 нот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 нот. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 29

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Чиновници и народно господарство.

Загреб, 5. марта.

Јуче је говорио у сабору др. Младен Лисавац, кад је била реч о жупанијским и котарским областима. Тражио је промену у уређењу политичких области, али и промену чиновништва. Веома је занимљиво оно, што је рекао о народном господарству и чиновницима а исто тако и оно, што је говорио о томе, да они чиновници који су се обрукали при прошлим изборима, не могу остати на својим местима.

Из његовог говора износим ова главна места:

„Славни саборе! Осим тога истаћи ми је једну нарочиту ману нашега управнога чиновништва што то управно чиновништво нема довољно спреме, нема спреме особито у оној струци, на коју много полажемо а то је народно господарство. Ти људи обично немају појма о народном господарству, ма да су слушали на универзитету народну економију, јер оно што су учили тамо није би о довољно практично. Држим стога, да би требало нарочито у том правцу нешто учинити, да се учи та дисциплина практичније на универзитету, како би управни чиновници ступајући у јавну службу имали више практичних погледа него ли су их досада имали, и да би имали појма о том, како народ у напреднијим државама живи, како се у сличним државама, које би одговарале од прилике нашој домовини, краљевини Хрватској, господарски напредује и то јако напредује, како су дошле до данашњег благостања Швајцарска, Данска, Холандија и друге државе, које се по простору не разликују од краљевине Хрватске.

Ово би врло потребно било, јер иначе не можемо ни помислити, да ћемо имати користи све ако и оснујемо четврти одел, народно господарствени, јер ће он остати у зраку. Тај би одел изгледао нашему народу као нека штација за продукцију добрих бикова и ждребаца или пак као неки луфтинспекторат, од којега народ не би имао користи, јер народ не би с владом био у каквој свези, будући, да котарски чиновници не би имали с господарству никаква појма. (Заст. др. Вук Киш: Треба једанпут почети!)

Имао бих навести још неку тегобу, коју народ тешко осећа, а то је, што још увек врше управну службу у оним котарима чиновници, који су при задњим изборима онде починили така недела и беззаконја, да би у свакој другој држави дошли на оптуженичку клупу и то не само пред дисциплинарни сенат, него и пред редовите судове. (Заст. Јерко Павелић: Зашто дајете поверење таковој влади.)

Ја схваћам, да су ти људи то чинили по неком налогу под неком моралном пресијом и зато нећу захтевати, да се ставе под оптужбу, али морам у интересу угледа државе, у интересу јавне службе захтевати, да се што пре макну с оних места, где су та недела починили. (Заст. Фрањ Новак: На свој трошак! — Заст. Драг. пл. Писачић: Требало би их умировити! — Заст. Ј. Павелић: А нека писаре, а не да иду у мировину!) Ово је врло потребно, јер то смета угледу државе. Свака осуда, која се изрече, свака одлука сматра се незаконитом и пристрасном, јер је изречена од човека, који је сам учинио, што не би смео учинити. Ако во гдегод тужи свога бележника или долази учитељ у сукоб са својим народом, он ту баца целу кривицу на котарског предстојника, јер је био сведок тога, да је тај кот. предстојник газио закон за време избора, па супонира, да то чини и сада, кад се људи њему притуже, а он у тој ствари не интервенира.

Ја држим, господо моја, да је дужност нове владе, да у том погледу нешто учини и што пре оне људе, који су се компромитовали можда не толико својом кривицом, колико приликама, у којима су живели, да их, велим, крене са својих места, па да их премести другде, где им се не зна траг, који још у свежој памети онога народа, гдје службују.

Оволико сам имао казати, јер сам сматрао за своју дужност, и то не само обзиром на то, што сам ступио у ову већину, која је себи ставила за задатак, да се брине за регенерацију целе наше управе, него сам сматрао и за дужност према странци, којој припадам, јер не могу пустити, да падне и сенка само на ту странку, да би у њој била ма и клица, да би она икада могла постати наследница старог српског клуба

Праље патријарха Георгија.

Мокрин, 18. фебруара 1907.

И у нашем месту нашло се неколико праља патријархових, а то су наши свештеници. Пре неки дан био нам је и Љупко Лотић, свакако кад се враћао из Пеште са подворења ради привременог референтства, па је и он са нашим оцем Григоријем благословио тај чисти посао, јер само се тако може разумети, да и наш општински биров ступи у ред праља патријарха Георгија и да натерује и ешкуте, да и они потписују; но ешкут Аца Чобанов не даде се завести.

Наш поп Васа баш се задувао купећи потписе, а скупио је снега осам. Залази и међу сиротињу, мисли они нису обавештени, али га и дочекаше. Рекоше му: пери се сам, зар не знаш своја дела из прошлости и садашњости.

Епископ Летић баш је изабрао човека, да опере свога ујку.

Отац Христафор Трифунац већ неће да је баш сасвим клот као отац Васа, он залази међу газде; он је поднео и Јовану Сувајдином табак на потпис, а овај мислећи, да је каква општинска ствар, и не гледајући шта је, него имајући поверења у своме свештенику, потпише табак, али како смо разумели, повукао је свој потпис.

Но поп Риста је бар искрен. Кад му је овдашњи један учитељ пребацио ту гадну работу, он простодушно рече: „па ја морам, кад је господин епископ наредио“.

Наш трећи свештеник отац Григорије Стајић он помалко скрива са стране, па се радује, ма се и 20 људи нашло да потпишу повереницу, но мука му је, као и његовом секретару, учитељу Николајевићу, што они не могу да узму тај посао у руке; та они се у том много боље разумеју.

Па сад како би се то слагало са поштењем самосталским, да наш отац Григорије и његов свемоћни секретар Николајевић купе потписе за патријарха. Поверише дакле тај посао оној двојици свештеника, али посао траљаво иде, ма да се мислило, да ће се у овом леглу алмажанско-самосталном са тим „чистим“ послом најбоље успети.

Овако стоје ствари код нас са повереницом патријарху, која је нашем народу отворила очи, те је сад познао и Лотића и Стајића, своје посланике на црквеном сабору у њиховој правој боји.

* * *

Дете Влајко на послу.

Пишу нам из Фелдварца: Боже мој, шта још неће бити од тог нашег дериштета Влајка! Сада је постао „праља“ патријарха Георгија. Запенушио трчећи по селу и купећи потписе, да опере патријарха. Да га видите, како шантуца по селу те околиши, изврће и жмирка, док не каже, чега ради је управо дошао. Многе зове у свој дућан цедуљицом; многима каже: потпиши се овде, а када га исти упита: па шта је то, а он ти онако њему својствено: онда ћу ти казати кад се потпишеш. Прилична порција дрскости у нашег детета Влајка! До сада су му се потписали сви наши кишбирови, полиција и неки од поглавара политичне општине, којима би се тешко било растати од огњиске куће и који од Влајка много очекују, јер он добро стоји и код више политичке власти, та увек им је био први кортеш о изборима за државни сабор. Како је велики родољуб наше дете Влајко, нека вам послужи за пример овај случај: баша политичка општина издржава и наше школе, па када је требало зидати и пету српску школу, Срби представници одржаше конференцију, на којој се договоре, да у представничкој скупштини траже зидање те школе, коју су ствар неки иноверци одуговлачили неких 10 година. Сутра дан у седници дете Влајко је већину представника равним смицалицама обрлатио, те ови напустише тражење петог школског здања, него се задовољише, да им се направи од учитељичиног стана једна дворана, што се могло учинити и онда, када узбуде потребна шеста српска школа, коју ће морати већ црквена општина зидати.

Ово је дете Влајко учинио, да се умили некима, који су били овде заинтересовани, а општа ствар, родољубље, е тога у детета Влајка не ојте тражити. Народе! Недај се заваравати од таких, као што је Влајко дете, јер ако је патријарх невин, не требају му ничији потписи, а ако је крив, нека испашта. Запамтите, онај који кривца брани и заклања, јатак му је! А ти дете Влајко, боље ће бити да се оканеш ћорава посла, па да се држиш твоје тезге и теразија, јер ти лако може пропасти фирма „код красног брка“!

Отварање руске думе.

Јуче је отворена руска државна дума. Спољашња слика руске престонице је обична, само по улицама крстаре војничка оделења. Заставе нема истакнуте ни на једној кући. Опозициони листови донели су оштре чланке, нарочито лист „Телеграф“, који је због дражења забранио полицајни капетан. Радници се владају мирно. Таврijску палату чува нарочита стража, тајни полицаји и војничке страже. При отварању думе биће присутан сав дипломатски кор. У погледу председништва решила је кадетска странка и остали левичари, да председника, једног потпредседника и једног тајника бирају из кадетске странке, другог потпредседника пак из осталих левичарских странака. Споразумели су се, да за председника бирају посланика Головина, који је изабран за посланика у Москви.

Неред у виловачкој општини.

Пишу нам из Вилова: На заповест г. поджупана Војинића, била је у понедељак 19. фебруара (4. марта) о. г. истрага против овдашњег бележника Ђорђа Буље. Истрагу је водио надсолгабиров Семзе. Многе су неправилности пронађене том приликом у овом маленом чисто српском селу. Да би читаоци имали само бледу слику, како несавесни чиновници могу да жаре и пале по народу, који их

хлебом храни и из чије су средине и сами поникли, наваћамо неколико примера од многих недела г. бележника. Госп. Буља, „глава села“, како сам себе радо назива, има ту „племениту“ мисао, ни мање ни више, него да се за што краће време на народној кожи обогати. Тиме се само може растумачити, што је од сиромашних људи за разне сведоџбе искао по 36—40 круна, од општине за пут у Сомбор 240 круна, за венчања 10—20 круна, јер „није истекло законом прописано време“ и т. д. Без знања општинског поглаварства је г. бележник оградио себи ланац и по земље за виноград од општинског пашњака и на своје име дао спровести, зашто се „глава села“ мудро брани, да су му то из злобе подметнули. — Рад г. бележника на „добру“ народном превршио је сваку меру. За најмању ситницу је глобио народ, а особито оне, који нису хтели да му допусте општинску земљу на уживање. Г. бележник је заборавио своје обећање Кад је дошао у Вилово, свечано је обећао, да неће тражити од општине земље на уживање. А шта је било доцније? Доцније је све и сва употребљавао, да му се уступе 20 ланаца; најпре је људе почео подмићивати и частити. Оне људе, који су противни били томе, да се таком човеку поклања земља, најжешће је гонио. Да би своју циљ постигао, увлачио је у општину за вирилце Чивуте и свога рођака, мада не плаћају за то потребни намет, шта више латио се и последњег средства, — фалсификовао је и сам записник општинског поглаварства.

„Глава села“ са својим доглавником и саветником намет-кнезом општинским Бовиком — за кога кажу, да је у сласт попио неке општинске дудове и да је општинску земљу приликом комасације горњих земаља мало „поткресао“ — застрашили су својим неваљалством цело село тако, да многи говори, ако они и даље остану на управи, Вилово ће се морати расселити. Од како је Бовика кнез општински — има томе већ 12 година — бирцуви су пунији од цркве, јер нико не може бити кравар, свињар, општински чувар и т. д. док не плати добар „алдумаш“, којом се приликом пије и весели до неко доба ноћи. Разне ситније приходе општинске, глобе и т. д. увек „поједе помрчина“. Тако жалосни Срби ти помажу свој „мили народ“ — да што пре дође до просјачког штапа.

Упозоравамо позване факторе на ружне појаве код општинских чиновника. У данашњем добу, кад правда својом лучом све осветљава, желети би, да и у ове мрачне крајеве Шајкашке који светао зрачак доспе. Тек није село и народ и за то, да се бележник и кнез богате, него су општински чиновници у селу ради целога села. **Виловчанин.**

Отровнице у Гају код Ковина.

Ово дана откривени су неколико страховитих злочина који би се можда још и више умножили да није тако рећи божијим провиђењем дело изашло на видело. Ствар је у овом: Јозеф Шефер 23. годишњи младић родом из Гаја служио је као помоћник у трговини Паје Швајцера у Омољици, са чијом је женом имао љубавног одношаја, па да би њихову грешну страст без препреке могли задовољити, договоре се да отрују Швајцера. У ту сврху оде Јозеф Шефер у своје родно место, где је од једне тамошње жене набавио отрова, но неимајући новаца да отров плати 50 кр. напише писмо својој љубавници да му нужну своту пошаље или да сама по отров у Гај дође. Ово писмо буде случајно Паји Швајцеру достављено, који га одмах предаде жандармерији. Жандари оду у Гај и ухвате Јозефа Шефера, који признаде своју намеру и исказа да му је хтела отров продати Катица Максимовић жена Гајачког кнеза. — На питање от куда је знао да иста жена има отрова на продају, исказао је Јозеф Шефер, да је и његова мати од исте жене купила отрова и њиме уморила његовог рођеног оца, Јоцу Шефера! Затим пошљу жандари Јозефа Шефера да доведе у гостионицу Катицу Максимовић, под наводом да ће јој његова љубавница ту отров исплатити. Када је Максимовићка у гостиону дошла пружи јој Шефер новац, а она њему стакло са отровом у том искоче прикривени жандари и вежу красну продавачицу. Путем даље истраге испостављено је да је не само Марија Шефер свога мужа отровала, него да су то исмо учиниле још и Персида Илић и Милка Радосављевић, које су њихове мужеве такође на исти начин у вечност отпремиле Од ухапшених отровница признале су њихово гровно дело; Мавија Шефер и Персида Илић. Остале две поричу у нади да ће тиме праведној казни избећ Јозеф Шефер пуштен је на слободну ногу, премда је све признао. Прва жртва беше Светозар Радосављевић који је још 1906 у фебруару умрен Јоца Шефер отрован је 3 јануара а Жива Илић 23. јануара о. год. Интересантно је саопштење Катица Максимовић која је изјавила Јозефу Шеферу да је истим отровом, каменом за муве (filiegenstein) и свог мужа хтела да отрује, но видивши даје при првом тровању одмах повраћао, одустала је од те намере са уверењем да га не може на тај начин уморити јер му је слаб — стомак. Ово наравно пред истр. судијом пориче. Мотиви за ова грозна дела су у два случаја, наваљалство од стране жена а у твећом случају међусобно рђав живот.

„Б. Г“.

Колико има Словена у Аустроугарској?

У аустроугарској монархији има свега 41 и по милијон становника. Од ових су 20 милијона и 703 хиљаде Словени. Чеха има скоро 6 милијона, Пољака 4 милијона и 300 хиљада, Русина 3 милијона 800 хиљада, Срба и Хрвата 3 и по милијона, Словака близу 3 милијона и Словенаца преко 1 милијона и 200 хиљада. У Аустрији има 15 милијона и 430 хиљада Словена, а у Угарској 5 милијона и 273 хиљаде. У Чешкој је 63 постотака Словена, у Шлезији 72, у Моравској 70, у Галипији 96, у Буковини 45, у Крањској 96, у Угарској 20 и у Тројеиници 96 постотака У читавој Аустроугарској у округлим бројевима има 46 постотака Словена, 27 постотака Немаца, 18 постотака Мађара и око 9 постотака Румуна. Чивута има близу 1 милијон.

Пловидба између Земуна и Панчева.

Од данас, четвртка почињу да плове редовно локалне лађе између Земуна, Београда и Панчева.

Време.

Према телеграфским извештајима од 5. марта може се очекивати блаже време у западним крајевима Угарске на мтого места киша.

ДИСТАК.

Губернатор.

од Л. Андрејева

(Наставак.)

Али беле разголићене груди слепо му се приближују.

— Ево узми! Ево их! Али дај правду. Правду дај!

— Али од куд ми она? Како си чудан.

Жена говори:

— Деца су сва помрла. Деца су сва помрла. Деца деца — деца су сва помрла

— Зато вам је тако пуста улица.

— Деца — деца — деца сва су помрла. Деца.

— Али немогуће је да дете умре од глади. Дете је мали човек, који сам не уме ни врата да отвори. Кад би моје дете било гладно, ја бих га нахранио. Да, али ви имате оловно прстење.

— На нама су гвоздени обручи. Тело оковано, душа окована. На нама су гвоздени обручи.

На црним вратима, у сенци, собарица чисти одело Марије Петровне. провори на кугињи били су отворени и иза њих се нејасно видео кувар у белом оделу. Осећао се задах помија; начисто.

„Где ја дођох!“ — зачуди се губернатор. „Па ово је кујна. О чему сам мислио? А, знам: треба да погледам на часовник да бих знао хоће ли скоро бити доручак. Још је рано, десет. Њима је, извесно, неугодно, што сам дошао овамо. Треба да идем“.

Још дуго ходао је по алејама и једнако мислио. И по томе како је мислио, личио је на човека, који прелази неку широку непознату реку: час ту је вода до колена, час ишчезне испод воде и враћа се отуда, блед полуугушен.

Мислио је о сину Алексију Петровићу, покушавао је да мисли о служби, о пословима, али свуда, ма где му мисао почињала, она је неприметно прелазила на онај догађај, ријући по њему, као по каквом неицрпном руднику. Чак је било чудно о чему је могао мислити раније — пре несреће — све осим ње изгледало је тако бесмислено, ништавно, потпуно неспособно да изазове мисао.

(Наставиће се).

Брзојави „Застави“.

Стигли 21. фебруара.

Страснов.

Загреб. Апелациони суд скинуо је варалица Страснову казну од 5 година на 3 године тавнице.

Поравнање.

Беч. После подне био је министарски савет, који се саветовао о поравнању с Угарском. И о држању аустријске владе, кад министри оду у Пешту.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 5. марта 1906. год. (Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 13 кр. 20 п до 13 кр. 50 п.

Раж средње каквоће 13 кр. 05 п. до 13 кр. 15 п.

Јечам за храну 13 кр. 20 пот. до 13 кр. 50 пот.

Јечам за кување пива — кр. — п до — кр. — п.

НОВА КЊИГА.

Штампа се и у суботу биће готова књига:

САБОР • • •

• • • јунак на мегдану

(1906. и 1907. год.)

од

ЈАШЕ ТОМИЋА.

У овој књижици описан је кратко и прегледно рад тога тако важног и занимљивог српског народног црквеног сабора.

Књига ће се штампати за сад у 30.000 примерака. Има 2 и по штампана табака велике осмине (40 страна) а стаје 5 новч. 10 потура комад. Ко узме већи број књига, добиће их наплаћено поштом и 20% попуста.

Пријатељи народне ствари нека прихвате ову књигу и унесу је у сваку српску кућу. Новац и поручбине нека се шаљу на писца у Нови Сад.

ТРАЖИМ једног ученика (шегрта) за моју електротехничку и механичку радионицу. Само Србин, православни, из добре куће имају првенство.

Сава Јулинац.

Julinacz Sebő villamos berendező VII. Abonji ut. 4. Budapest. I. 247 1—3

Алваџиска и бозаџиска радња

Тодора Цибрића у Руми

потребује

ТРИ ПРОДАВЦА

ЗА АЛВУ И ВОЗУ.

I 224 3—3

Дражбена објава.

Српска православна црквена општина у Павлишу (Temespaulis) решила је да огради црквену порту гвозденом оградом.

По прорачуну износи:

Зидарска радња	К 1884·52
Гвожђарска радња	К 2524·—
Бојадисарска радња	К 65·—
Свега	К 4473·52

т. ј. четири хиљаде четиристотине и седамдесет и три круне 52 потуре.

Тога ради одржаће се 26. фебр. (11. марта) 1907. г. у 10 сати пре подне у дворани српске православне школе писмена и усмена дражба на мањак. Сваки дражбеник је дужан пре почетка дражбе од прорачунске своте 10% т. ј. 447 кр. — у готову новцу или у папирима од вредности у име вадијума положити.

Писменој молбеници, снабдевеној са биљегом од 1 круне — мора сваки дражбеник приложити 10% у име вадијума и у истој навести, да познаје план и прорачун радње и поједине услове и да ће се истима подврћи. Писмене понуде морају се најдаље до почетка усмене дражбе потписаном председништву уручити.

План, прорачун и поједини услови могу се прегледати и преписати код потписаног председника.

У Павлишу 14. (27.) фебруара 1907. год.

Младен Лекић,

председник црквеног одбора.

I. 213 2—3

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду